

Aanpak zuur: teler aan zet

• TEKST : MARTIN VAN DAM, ANNITA VAN HAASTER, PPO SECTOR BLOEMBOLLEN
 • FOTO : PPO, RENE FAAS

Binnenkort valt bij alle telers de zuurcheck in de bus, een hulpmiddel voor elke ondernemer om alle infectiekansen in het bedrijf in kaart te brengen. De afgelopen twee jaar onderzocht PPO Bloembollen wat de meest risicovolle zuurmomenten in de keten zijn. Schoon plantgoed blijkt een belangrijk startpunt. Daarnaast is het voorkomen van de vele kansen op nieuwe en latente infecties gedurende de verwerking erg belangrijk.

Ook tijdens de veldperiode kan zuur toenemen

Zuur houdt de tulpenteler, de exporteur en de tulpenbroeier bezig. Door de hele keten van plantgoed tot eindgebruiker is waakzaamheid en zorg nodig om dit probleem aan te pakken. Het begint met schoon plantgoed, dat op het juiste moment wordt geplant. Dan volgen de zorgen op het veld, het gewas gezond houden, bemesten en beregenen en op het juiste moment rooien. Vaak wordt het vanaf het rooien echt spannend. De afrijping, het weer, de afstemming tussen rooien, spoelen en drogen, het verwerken: overal schuilen kansen voor zuur. De teler moet alle zeilen van vakmanschap en managerskwaliteiten bijzetten.

NIEUW OF LATENT

Het probleem van zuur in tulp draait om infectie. Telkens als sporen van

Fusarium in contact komen met vocht, kunnen ze gaan kiemen en kan er ook infectie optreden. Dit wordt vaak direct gevolgd door aantasting van de bol en sporulatie: een zure bol. Klimaatomstandigheden (temperatuur en vochtigheid) en/of een slechtere conditie van de bol (weerstand en beschadigingen) versnellen infectie en zuurvorming. Onder gunstige omstandigheden kan een bol al na een dag symptomen hebben en sporen verspreiden. Als door het drogen van de bol een (beginnende) infectie wordt stilgezet, voordat er symptomen van zuur zichtbaar worden, spreken we van latente infectie of latent zuur. Latent zuur zit al in de bol en heeft voor uitgroei alleen maar gunstige omstandigheden nodig. Hoge luchtvochtigheid kan al voldoende zijn voor een snelle uitgroei van latent

zuur, dit duurt vaak langer dan een nieuwe infectie, vanaf ca. 7 dagen. De belangrijkste manier om nieuwe infecties en uitgroei van latente infecties te voorkomen is het droog maken en droog houden van de bollen.

VERWERKING EN BEWARING

Drogen en droog houden lijkt een simpel gegeven, maar blijkt gezien het vele zuur niet gemakkelijk. Tulpenbollen zijn niet altijd zo droog als we zouden willen. Momenten waarop nieuwe infecties en latente zuur kunnen optreden tijdens verwerking en bewaring zijn: tijdens en na het spoelen; bij het bevochtigen voor en tijdens het pellen; door wondvocht bij beschadigingen, zowel bij teler als afnemer; tijdens opslag bij hoge luchtvochtigheid op gommende bollen.

Latent zuur is met het blote oog nauwelijks waarneembaar. Op de sterk uitvergroete bol zijn het de kleine, zwarte vlekjes.

IN DE GROND

Ook in de grond kunnen bollen worden geïnfecteerd. Vocht is daar al aanwezig en bij vroeg planten is ook de temperatuur voldoende hoog. Als advies geldt daarom: niet planten bij bodemtemperaturen hoger dan 10°C. In Nederland doet die situatie zich pas voor tegen het einde van oktober, de laatste 4 jaar pas begin november. Een bolontsmetting voor planten beschermt de bol na het planten tegen nieuwe infecties. Latente infecties kunnen echter wel doorgroeien. Een tweede infectiemoment in de grond doet zich voor in het voorjaar, meestal in de maand voor het rooien (mei/juni). Optimale omstandigheden voor de schimmel zijn grondtemperatu-

ren van 15°C en hoger, na zware regenval. Op dat moment is de bescherming die fungiciden in het najaar nog bieden verdwenen.

ONZICHTBARE VIJAND

Als een bol eenmaal latent zuur is, helpen fungiciden of ontsmettingsmiddelen niet of nauwelijks meer. Vandaar dat er in ontsmette bollen nog steeds zuur kan optreden. Daarnaast worden latente infecties, door de moderne bedrijfsvoering met veel en sterk drogen en droog bewaren, pas zichtbaar als zich één van de bovengenoemde situaties voordoet. Hierdoor kan een plotselinge, soms sterke toename van zuur ontstaan.

ZUURCHECK BINNENKORT IN UW BUS

PPO heeft alle opgedane kennis en ervaring over zuur gebundeld in de zuurcheck. Tijdens onderzoek naar de oorzaken van zuur blijkt steeds dat meer oorzaken samen zuur veroorzaken. Helaas is het zo, dat ook als men alles optimaal uitvoert, een partij niet vrij hoeft te zijn van zuur. Oorzaken voor zuur schuilen overal op het veld, in de schuur en in de bewaring. Niet altijd "ziet" men dat op het eigen bedrijf, voor de eigen fouten is men vaak bedrijfsblind. Met de zuurcheck wordt een leidraad gegeven waarbij alle belangrijke punten waarop zuur kan optreden worden nagelopen. Daarnaast worden in de zuurcheck een groot aantal tips gegeven om zuur te voorkomen. Het is sterk aan te raden de zuurcheck samen met een collega uit te voeren. Een ander (buurman of voorlichter) ziet de zaken weer anders. Ook kunt u de resultaten in studieclubverband uitvoeren en bespreken. Doe dit kort na het seizoen, als alles nog vers in het geheugen zit. De zuurcheck die binnenkort wordt verspreid, is in principe opgesteld voor bollentelers en de daar voorkomende handelingen. Export en broeierij kunnen het hoofdstuk bewaring echter ook goed gebruiken voor hun situatie.

Willy Schutte: 'Neem scan met collega door'

Voorzitter Willy Schutte van de KAVB-productgroep Tulp is goed te spreken over het verschijnen van de zuurschecklist of zuurscan. "We hebben er vanuit de productgroep telkens op aangedrongen dat er aan zuur meer zou gebeuren dan alleen maar onderzoek. Natuurlijk is het goed om na te gaan of er een antwoord is te geven op een aantal zaken die we nog niet weten, maar het is ook van belang om de kennis die er over zuur is in bedrijven te implementeren."

Schutte ziet voor de tulpenteler drie mogelijkheden om met de zuurscan aan de slag te gaan. "Uiteraard kan de teler zelf met de scan aan de slag. Laat hij maar eens voor een partij tulpen, waar hij zuur in heeft gehad, eens nagaan wat hij zoal aan handelingen wel of niet heeft verricht. Veel ondernemers hebben vaak toch een blinde vlek ontwikkeld. Door het invullen van de checklist is enige zelfkritiek mogelijk, en wordt er door de ondernemer meer kennis ontwikkeld." Schutte ziet als tweede mogelijkheid het met een of meer collega's doornemen van de vragenlijst. "Er zijn zoveel studiegroepen in ons land die graag een goed onderwerp bij de kop pakken. Dit is in mijn ogen een goed voorbeeld. Loop de lijst maar eens met elkaar langs, ga bij elkaar kijken, discussieer over wat iedereen verstaat onder een begrip als voldoende droog. Zo scherp je elkaar, waarschijnlijk nog meer als dat je alleen de lijst langsloopt." De scan biedt ook kansen voor de voorlichting. Schutte: "Als een teler een vaste voorlichter heeft, is het goed om met hem de lijst eens langs te lopen. Een voorlichter kijkt weer met andere ogen naar het bedrijf, en kan vaak goede adviezen om zaken te verbeteren." Alle publiciteit over zuur heeft volgens de productgroepvoorzitter al geleid tot een toenemende bewustwording bij menig teler. "Als ik bijeenkomsten meemaak waarbij het onderzoek resultaten presenteert, dan merk ik aan de reacties dat telers niet meer direct met hun vingers naar andere oorzaken wijzen, zoals het weer of de cultivar, maar meer de hand in eigen boezem steken. De wil om zwakke plekken in het bedrijf op te sporen is er. De scan kan daar een extra hulpmiddel bij zijn."